

2011-12-20

2011 M. TREČIOJO KETVIRČIO IR TRIJŲ KETVIRČIŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKĖJIMŲ BALANSO APŽVALGA

Reikšmingai mažėjantys užsienio prekybos ir pajamų balansų deficitai lėmė, kad 2011 m. trečiojo ketvirčio šalies mokėjimų balanso **einamosios** sąskaitos balansas (ESB) buvo su 602,7 mln. litų perviršiu. Mokėjimų balanso **finansinėje** sąskaitoje buvo nustatytos grynosios tiesioginių užsienio investicijų (TUI) ir investicijų portfelio įplaukos, tačiau dėl grynojo kitų investicijų nutekėjimo ir didelio oficialiųjų tarptautinių atsargų prieaugio buvo gautas neigiamas trečiojo ketvirčio finansinės sąskaitos balanso dydis (–1,8 mlrd. Lt).

Pokyčiai mokėjimų balanso finansinėje sąskaitoje darė tiesioginę įtaką šalies tarptautinių investicijų balanso ir bendrosios skolos užsieniui duomenims. Dėl didėjusio užsienio turto, mažėjant išpareigojimams užsieniui, grynoji skola užsieniui trečiąjį ketvirtį sumažėjo 5,4 procento, o bendroji skola – 0,7 procento.

Einamoji sąskaita. 2011 m. trečiojo ketvirčio šalies mokėjimų balanso ESB buvo su 602,7 mln. litų (2,2 % BVP) perviršiu, o trijų ketvirčių – su 347 mln. litų (–0,4 % BVP) deficitu. Keturių ketvirčių (2010 m. IV ketv.–2011 m. III ketv.) ESB perviršis sudarė 371 mln. litų (0,4 % BVP). Palyginti su 2011 m. antrojo ketvirčio deficitu, teigiamas trečiojo ketvirčio ESB pokytis sudarė 1,3 mlrd. litų, o neigiamas 2011 m. trijų ketvirčių ESB pokytis, palyginti su 2010 m. atitinkamo laikotarpio perviršiu, – 1 mlrd. litų.

ESB bei ESB ir BVP santykis

	ESB, mln. Lt	ESB ir BVP santykis, %
2010 m.	1 415,05	1,5
I ketv.	–164,02	–0,8
II ketv.	1 180,09	4,9
III ketv.	–318,99	–1,3
I–III ketv.	697,08	1,0
IV ketv.	717,97	2,9
2011 m.		
I ketv.	–209,20	–0,9
II ketv.	–740,47	–2,7
III ketv.	602,70	2,2
I–III ketv.	–346,97	–0,4

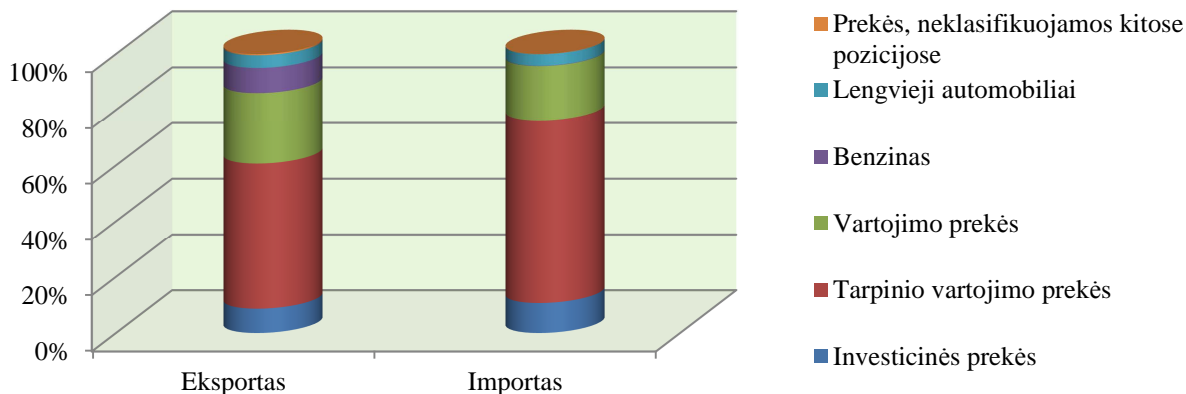
Užsienio prekyba. 2011 m. trečiąjį ketvirtį užsienio prekybos deficitas šalies mokėjimų balanse sudarė 870,2 mln. litų ir, palyginti su antruoju ketvirčiu, sumažėjo 46 procentais. Tai lėmė padidėjęs prekių eksportas, prekių importui ir toliau esant to paties lygio. Per šių metų tris ketvirčius, palyginti su 2010 m. atitinkamu laikotarpiu, prekių eksportas didėjo kiek sparčiau už importą, o užsienio prekybos deficitas padidėjo 17,8 procento¹.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, bendriems eksporto ir importo pokyčiams (2011 m. trečiąjį ketvirtį, palyginti su antruoju ketvirčiu) didžiausią įtaką padarė padidėjęs tarpinio vartojimo ir vartojimo prekių eksportas bei padidėjęs tarpinio vartojimo prekių importas. Prekių eksporto ir importo pokyčiams per 2011 m. tris ketvirčius, palyginti su 2010 m. trimis

¹ Mokėjimų balanso prekių eksporto ir importo apimtys apskaičiuotos f.o.b. kainomis.
(žr. <http://www.lb.lt/metodologija> 4)

ketvirčiais, didžiausią įtaką padarė padidėjęs tarpinio vartojimo ir vartojimo prekių eksportas bei tarpinio vartojimo, investicinių ir vartojimo prekių importas.

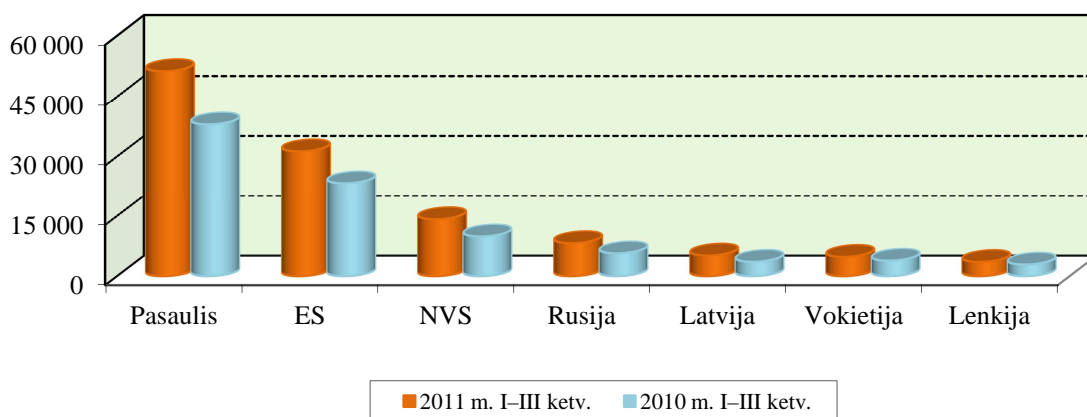
Pagrindinių prekių grupių eksporto ir importo struktūra pagal makroekonomikos kategorijų klasifikaciją 2011 m. I–III ketv.

Per 2011 m. tris ketvirčius, palyginti su 2010 m. atitinkamu laikotarpiu, prekių eksportas į ES valstybes padidėjo 34,1, o į NVS valstybes – 43,4 procento. Prekių importas lyginamuoju laikotarpiu iš ES valstybių padidėjo 32,9, o iš NVS valstybių – 38,4 procento.

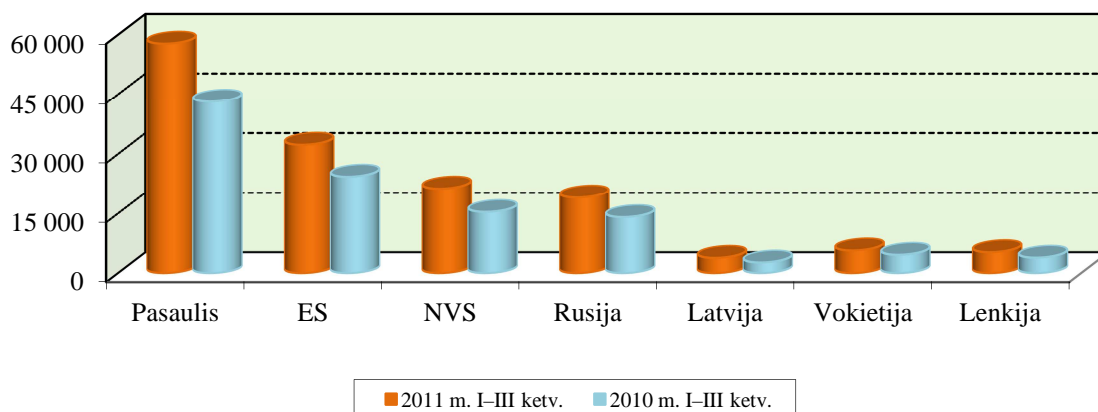
Eksportas

Mln. Lt

Importas

Mln. Lt

Paslaugos. 2011 m. trečiąją ketvirtį, palyginti su antruoju ketvirčiu, paslaugų eksportas padidėjo 1,2, o paslaugų importas sumažėjo 1,9 procento, todėl paslaugų balanso perviršis padidėjo 7,8 procento ir sudarė 1,2 mlrd. litų. Per šių metų tris ketvirčius, palyginti su 2010 m. atitinkamu laikotarpiu, paslaugų eksportas padidėjo 21, paslaugų importas – 19,9, o bendras paslaugų balanso perviršis – 23,4 procento. 2011 m. trečiąją ketvirtį tarp atskirų paslaugų balansų didžiausias (565,3 mln. Lt) buvo kelių transporto paslaugų balanso ir (558,3 mln. Lt) kelionių balanso perviršis, o didžiausias deficitas (–339 mln. Lt) – jūrų transporto paslaugų balanso.

2011 m. trečiąją ketvirtį transporto ir kelionių paslaugų eksportas sudarė atitinkamai 54,5 ir 31,7 procento viso paslaugų eksporto (2010 m. trečiąją ketvirtį minėtų paslaugų eksportas sudarė atitinkamai 53,7 ir 29,9 procento viso paslaugų eksporto). Transporto ir kelionių paslaugų importas sudarė atitinkamai 56,8 ir 23,6 procento viso paslaugų importo (2010 m. trečiąją ketvirtį – atitinkamai 53 ir 28,4 %).

Šių metų trečiąją ketvirtį paslaugų eksportas į ES valstybes sudarė 55,3 procento viso paslaugų eksporto, o paslaugų importas iš ES valstybių – 51 procentą. Eksportas į NVS valstybes, palyginti su bendru paslaugų eksportu, sudarė 33,5 procento, o importas iš NVS valstybių, palyginti su bendru paslaugų importu, – 30,3 procento.

Pagrindinių paslaugų rūšių eksporto ir importo pokyčiai bei juos lėmę veiksniai
(2011 m. I–III ketv., palyginti su 2010 m. I–III ketv., procentais)

	Eksportas		Importas	
	pokytis	veiksnių įtaka	pokytis	veiksnių įtaka
Visų paslaugų pokyčiai ir juos lėmę veiksniai				
Iš viso	21,0	21,0	19,9	19,9
Transporto paslaugos	23,7	13,8	39,9	19,6
Kelionių paslaugos	23,8	6,1	–10,1	–3,0
Kitos paslaugos	6,6	1,1	15,8	3,3
Transporto paslaugų pokyčiai ir juos lėmę veiksniai				
Iš viso	23,7	23,7	39,9	39,9
Jūrų transportas	24,9	1,7	37,1	13,4
Oro transportas	–3,8	–0,3	–5,5	–0,1
Geležinkelių transportas	8,0	1,1	36,8	7,1
Kelių transportas	16,0	8,2	18,3	4,9
Vamzdynų transportas	49,6	0,3	38,1	0,0
Kitos transporto paslaugos	58,2	12,7	97,5	14,6

Pajamos. Bendras pajamų balanso deficitas 2011 m. trečiąją ketvirtį buvo 779,5 mln. litų. Investicinių pajamų balanso deficitas sudarė 952,4 mln. litų, o pajamų balanse esantis darbo pajamų balanso perviršis – 172,9 mln. litų. Palyginti su 2011 m. antruoju ketvirčiu, bendras pajamų balanso deficitas sumažėjo 34,2 procento. Šį pokytį daugiausia lėmė sumažėjęs TUI pajamų balanso deficitas.

Palyginti su 2010 m. trijų ketvirčių duomenimis, 2011 m. trijų ketvirčių bendras pajamų balanso deficitas padidėjo 1,4 mlrd. litų, arba beveik du kartus. Šį pokytį taip pat lėmė didesnis tiesioginių užsienio investicijų pajamų balanso deficitas (daugiausia dėl didesnių reinvesticijų).

Einamieji pervedimai. 2011 m. trečiąją ketvirtį neatlygintinių einamųjų pervedimų balanso perviršis sudarė 1,1 mlrd. litų (3,9 % BVP), o trijų ketvirčių – 3,4 mlrd. litų (4,3 % BVP). Trečiąją ketvirtį pervedimai iš ES paramos fondų buvo 933,7 mln. litų (3,3 % BVP), o privačių asmenų pervedimai iš užsienio – 932,5 mln. litų (3,3 % BVP). 2011 m. trijų ketvirčių pervedimai iš minėtų šaltinių sudarė atitinkamai 2,6 mlrd. litų (3,4 % BVP) ir 3,1 mlrd. litų (3,9 % BVP).

Palyginti su 2010 m. trijų ketvirčių pervedimais, pervedimų iš ES padidėjo 490 mln. litų (22,8 %), o privačių asmenų pervedimų iš užsienio padaugėjo 627,7 mln. litų (25,6 %). Bendras einamųjų pervedimų balanso perviršis padidėjo 408,6 mln. litų (13,7 %).

2011 m. trečiąjį ketvirtį apskaičiuotos įmokos į ES biudžetą sudarė 237,8 mln. litų (trijų ketvirčių – 796,1 mln. Lt). Šalies privačių asmenų pervedimai į užsienį šių metų trečiąjį ketvirtį sudarė 520,8 mln. litų, o trijų ketvirčių – 1,5 mlrd. litų. Palyginti su atitinkamu 2010 m. laikotarpiu, įmokų į ES biudžetą padaugėjo 24,7 mln. litų, o privačių asmenų pervedimų į užsienį – 647,1 mln. litų.

Kapitalo ir finansinė sąskaitos. Kapitalo sąskaitos balansas (pagrindinis šaltinis yra neatlygintini kapitalo pervedimai iš ES struktūrinių paramos fondų, naudojami investiciniams projektams finansuoti) 2011 m. trečiąjį ketvirtį sudarė 1,1 mlrd. litų (2011 m. antrąjį ketvirtį buvo 291 mln. Lt). Šių metų trijų ketvirčių kapitalo sąskaitos balansas sudarė 2 mlrd. litų ir, palyginti su 2010 m. trijų ketvirčių balansu, padidėjo 398,6 mln. litų, arba 24,7 procento.

2011 m. trečiojo ketvirčio mokėjimų balanso finansinėje sąskaitoje (neįskaitant oficialiųjų tarptautinių atsargų) grynasis investicijų nutekėjimas iš Lietuvos sudarė 155,2 mln. litų, o per šiuo metų tris ketvirčius – 195,9 mln. litų. Investicijų nutekėjimą lėmė grynasis kitų investicijų nutekėjimas.

Investicijų srautai

(2011 m. III, II ketv. ir I–III ketv., mln. litų)

	Grynieji investicijų srautai			Lietuvos investicijos užsienyje			Užsienio investicijos Lietuvoje		
	2011 m. III ketv.	2011 m. II ketv.	2011 m. I–III ketv.	2011 m. III ketv.	2011 m. II ketv.	2011 m. I–III ketv.	2011 m. III ketv.	2011 m. II ketv.	2011 m. I–III ketv.
Bendras investicijų srautas (neįskaitant oficialiųjų tarptautinių atsargų)	-155,2	495,8	-195,9	-342,5	-2 063,1	-3 910,5	187,3	2 558,9	3 714,5
Tiesioginės investicijos	687,3	1 140,4	2 401,1	-167,8	-157,5	-304,8	855,1	1 297,9	2 705,9
Investicijų portfelis	429,6	-451,0	-622,6	517,2	-343,6	-2 032,3	-87,6	-107,4	1 409,7
Nuosavybės vertybiniai popieriai	-137,8	-644,5	-1 023,4	-255,0	-561,9	-1 147,1	117,2	-82,6	123,7
Skolos vertybiniai popieriai	567,4	193,5	400,8	772,2	218,3	-885,1	-204,8	-24,8	1 285,9
Išvestinės finansinės priemonės	5,3	0,8	3,7	38,7	26,0	92,2	-33,4	-25,2	-88,5
Kitos investicijos	-1 277,3	-194,4	-1 978,1	-730,6	-1 588,1	-1 665,6	-546,7	1 393,7	-312,5
P pinigų finansinės institucijos	-731,4	-1 526,4	-1 967,7	-739,1	-2 205,3	-1 363,7	7,7	678,9	-604,1
Kiti sektoriai	-1 080,8	94,4	-1 741,3	-758,5	50,4	-1 556,5	-322,3	44,0	-184,8

(+) – užsienio turto sumažėjimas arba įsipareigojimų padidėjimas;

(-) – užsienio turto padidėjimas arba įsipareigojimų sumažėjimas.

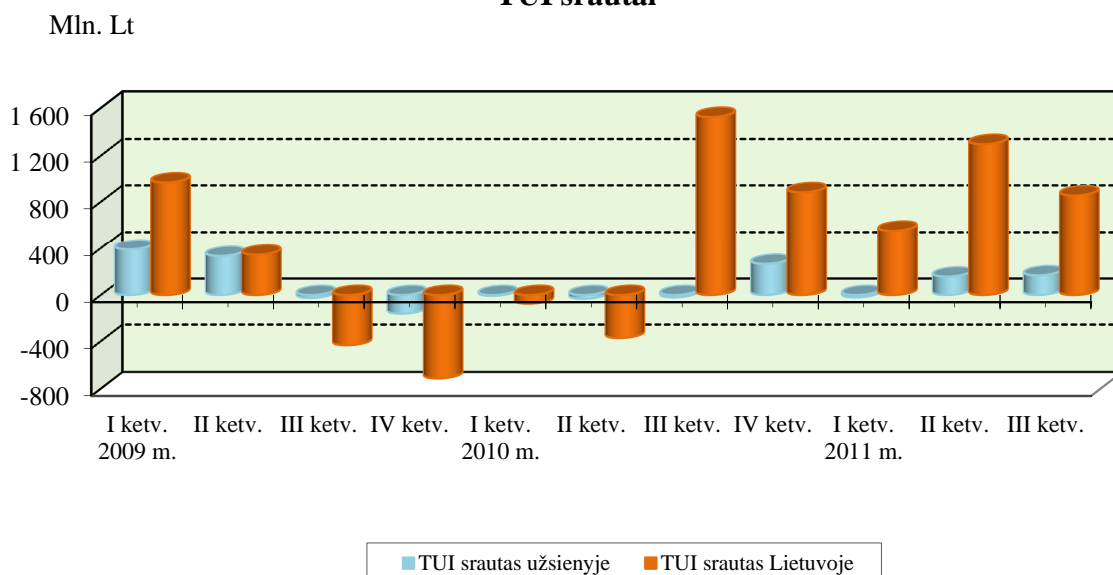
Lentelėje eilučių ir stulpelių suma dėl apvalinimo gali nesutapti su bendru investicijų srautu.

Tiesioginės investicijos. 2011 m. trečiojo ketvirčio grynosios TUI įplaukos sudarė 687,3 mln. litų, arba 2,5 procento BVP, o trijų ketvirčių – 2,4 mlrd. litų, arba 3,1 procento BVP. Per 2010 m. tris ketvirčius grynosios TUI įplaukos sudarė 1,1 mlrd. litų. Šių metų trijų ketvirčių grynujų TUI įplaukų srautą Lietuvoje lėmė teigiamas reinvesticijų srautas.

TUI įplaukos Lietuvoje 2011 m. trečiąjį ketvirtį sudarė 855,1 mln. litų (3,1 % BVP), o trijų ketvirčių – 2,7 mlrd. litų (3,5 % BVP). Per 2010 m. tris ketvirčius TUI įplaukos į Lietuvą sudarė 1,1 mlrd. litų (1,5 % BVP).

2011 m. trečiąjį ketvirtį Lietuvos ūkio subjektų tiesioginių investicijų užsienyje padaugėjo, t. y. srautas sudarė 167,8 mln. litų, o trijų ketvirčių srautas – 304,8 mln. litų.

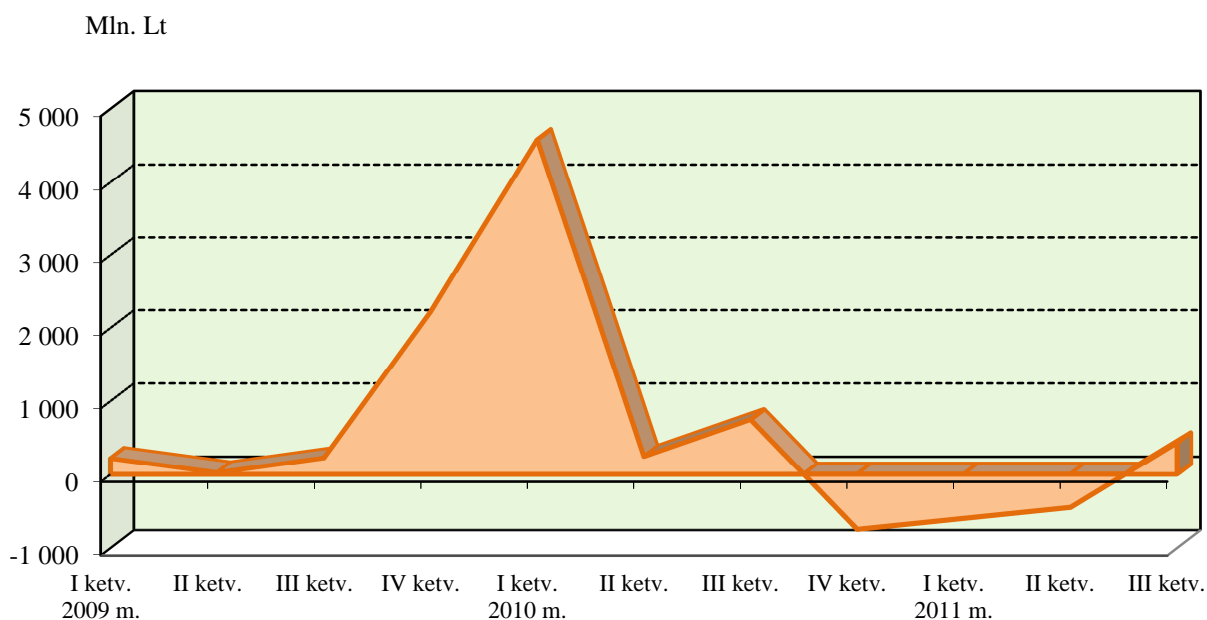
TUI srautai

2011 m. rugsėjo 30 d. duomenimis, sukauptos TUI Lietuvoje sudarė 37,1 mlrd. litų (10,7 mlrd. eurų). Vienam šalies gyventojui vidutiniškai teko 11 557 litai (3 347 eurai) TUI.

Investicijų portfelis. Grynosios šių investicijų įplaukos į Lietuvą 2011 m. trečiąjį ketvirtį sudarė 429,6 mln. litų, o per tris šių metų ketvirčius nustatytas 622,6 mln. litų investicijų portfelio nutekėjimas iš Lietuvos (per 2010 m. tris ketvirčius buvo nustatytos grynosios šių investicijų įplaukos, kurios buvo 5,6 mlrd. Lt). Investicijų portfelio nutekėjimą per 2011 m. tris ketvirčius lėmė investicijos į nerezidentų nuosavybės vertybinius popierius.

Grynasis investicijų portfelio srautas

Grynasis **kitų investicijų ir išvestinių finansinių priemonių** nutekėjimas iš Lietuvos 2011 m. trečiąjį ketvirtį sudarė 1,3 mlrd. litų, o per tris ketvirčius – 2 mlrd. litų (2010 m. trijų ketvirčių grynasis nutekėjimas sudarė 8,1 mlrd. Lt). 2011 m. trijų ketvirčių šių investicijų nutekėjimas gautas dėl padidėjusių pinigų finansinių institucijų ir kitų sektorių investicijų užsienyje ir nerezidentų išsiskolinimo už prekes ir paslaugas.

Oficialiosios tarptautinės atsargos. 2011 m. trečiąjį ketvirtį šalies oficialiųjų tarptautinių atsargų neigiamas srautas mokėjimų balanse (–1,6 mlrd. Lt) reiškia, kad jų

padaugėjo. Oficialiųjų tarptautinių atsargų padaugėjo ir per tris ketvirčius, o jų srautas sudarė –1,4 mlrd. litų. 2011 m. trečiojo ketvirčio pabaigoje oficialiosios tarptautinės atsargos sudarė 18,7 mlrd. litų (5,4 mlrd. eurų). Sukauptos oficialiosios tarptautinės atsargos, skaičiuojant prekių ir paslaugų importo mėnesiais, 2011 m. trečiojo ketvirčio pabaigoje buvo 2,7 mėn. (2010 m. pabaigoje – 3 mėn.).

Tarptautinių investicijų balansas. 2011 m. rugsėjo 30 d. duomenimis, visas šalies sukauptas finansinis užsienio turtas sudarė 56 mlrd. litų, o visi šalies sukaupti tarptautiniai finansiniai įsipareigojimai – 108,7 mlrd. litų. Neigiamas tarptautinių investicijų balansas buvo 52,7 mlrd. litų, t. y., palyginti su likusiu pasauliu, Lietuva yra debitorė.

2011 m. trečiąjį ketvirtį šalies užsienio turtas padidėjo 1,7 mlrd. litų, arba 3,1 procento, o tarptautiniai finansiniai įsipareigojimai sumažėjo 636,5 mln. litų, arba 0,6 procento. Užsienio turtas daugiausia padidėjo dėl išaugusių oficialiųjų tarptautinių atsargų, o įsipareigojimai sumažėjo dėl sumažėjusių investicijų portfelio ir kitų investicijų įsipareigojimų.

Lietuvos Respublikos tarptautinių investicijų balanso struktūra (procentais)

	2010-10-31	2011-09-30
Užsienio turtas	100,0	100,0
Tiesioginės investicijos	10,1	9,8
Investicijų portfelis	22,4	21,9
Išvestinės finansinės priemonės	0,7	0,5
Kitos investicijos	33,6	34,4
Oficialiosios tarptautinės atsargos	33,2	33,4
Įsipareigojimai	100,0	100,0
Tiesioginės investicijos	33,3	34,1
Investicijų portfelis	24,1	24,2
Išvestinės finansinės priemonės	0,4	0,3
Kitos investicijos	42,2	41,4

2011 m. trečiąjį ketvirtį Lietuvos bendroji skola užsieniui sumažėjo 573,3 mln. litų, arba 0,7 procento, o nuo metų pradžios išaugo 2,2 mlrd. litų, arba 2,6 procento. 2011 m. rugsėjo pabaigoje bendroji skola užsieniui buvo 85,3 mlrd. litų, arba 82,9 procento BVP (2010 m. pabaigoje skolos ir BVP santykis sudarė 87,4 %). 2011 m. trečiojo ketvirčio pabaigoje valdžios sektoriaus skola buvo 33,9 procento (2010 m. pabaigoje – 33,8 %) bendrosios šalies skolos užsieniui, pinigų finansinių institucijų sektoriaus – 34,1 procento (buvo 36,1 %), kitų sektorių – 13 procentų (buvo 13,2 %), tiesioginių investicijų įsipareigojimai (įsiskolinimas tarp šalies ir užsienio įmonių) – 17,8 procento (buvo 16,2 %). Grynoji šalies skola užsieniui 2011 m. trečiojo ketvirčio pabaigoje sudarė 37,4 mlrd. litų, arba 36,3 procento BVP (2010 m. pabaigoje buvo 37,4 mlrd. Lt, arba 39,4 % BVP).